

Małgorzata Fronczek

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych
malgorzata.fronczek@ue.katowice.pl

ZMIANY CEN W HANDLU ZAGRANICZNYM POLSKI W LATACH 2005-2012

Streszczenie: Celem artykułu jest zaprezentowanie zmian cen transakcyjnych w polskim handlu zagranicznym w latach 2005-2012. Dane zaprezentowane w tekście wskazują, że w badanych latach nastąpił bardzo wyraźny wzrost wartości obrotów towarowych Polski z zagranicą. Wartość eksportu wzrastała przeciętnie o 10,5% rocznie, a wartość importu o 9% rocznie. Wzrost ten był efektem w większym stopniu wzrostu rozmiarów fizycznych naszych obrotów towarowych, ponieważ kolejne dane wskazują, że ceny transakcyjne w polskim eksporcie rosły średnio o 3% rocznie, natomiast w imporcie o 3,1% rocznie. Terms of trade pokazuje raczej niekorzystne tendencje cenowe w handlu Polski z zagranicą. Ceny dóbr eksportowanych rosły w tym czasie wolniej niż ceny dóbr importowanych przez nasz kraj.

Słowa kluczowe: handel zagraniczny Polski.

Wprowadzenie

Na początku lat 90. rozpoczął się w Polsce proces transformacji gospodarczej i ustrojowej, która zapoczątkowała między innymi zmiany w warunkach handlu naszego kraju z partnerami zagranicznymi. W kolejnych latach następowała stopniowa liberalizacja będąca wynikiem: z jednej strony procesów integracyjnych z Unią Europejską, a z drugiej postępów w ramach kolejnych rund negocjacyjnych WTO. Znoszenie barier w obrotach towarowych ułatwiło dostęp Polski do rynku innych krajów oraz otworzyło nasz rynek na produkty pochodzące z zagranicy. W tych warunkach nastąpił bardzo dynamiczny wzrost wartości obrotów handlowych naszego kraju z zagranicą. Składają się na niego dwa elementy. Pierwszym są zmiany rozmiarów fizycznych (wolumenu) polskiego

eksportu oraz importu, drugim są zmiany cen, jakie uzyskiwali polscy eksporterzy, i cen towarów importowanych do naszego kraju.

Celem artykułu jest analiza zmian drugiego z tych elementów, tj. cen transakcyjnych w polskim handlu zagranicznym. Objęła ona lata 2005-2012, a towary podzielono na grupy według klasyfikacji SITC. Dolna granica czasowa została przyjęta z uwagi na wprowadzone w 2005 roku zmiany w klasyfikacji SITC (stąd do wyliczenia wskaźników dynamiki w stosunku do roku poprzedniego 2004 rok został przyjęty w warunkach porównywalnych). W analizie wykorzystano dane pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego.

1. Wartość i struktura polskich obrotów towarowych z zagranicą

W badanych latach (2005-2012) następował bardzo dynamiczny wzrost wartości polskiej wymiany handlowej z zagranicą. Wartość eksportu wzrosła dwukrotnie: z niecałych 90 mld USD w 2005 roku do prawie 185 mld USD w 2012 roku. Podobnie było w odniesieniu do importu. Jego wartość także wzrosła niemal dwukrotnie: z około 100 mld USD do prawie 200 mld USD. Bardziej dokładne dane zawiera tabela 1.

Tabela 1. Wartość handlu zagranicznego Polski w latach 2005-2012
(w mld USD; ceny bieżące)

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Eksport	89,4	109,6	138,8	171,9	136,7	159,8	190,2	184,7
Import	101,5	125,6	164,2	210,5	149,6	178,1	212,3	198,5

Źródło: *Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego* [2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013].

W strukturze towarowej polskiego eksportu dominują: maszyny, urządzenia, sprzęt transportowy (SITC 7), towary klasyfikowane według surowca (SITC 6), różne wyroby przemysłowe, w tym szczególnie meble (SITC 8) oraz żywność (SITC 0). W 2005 roku stanowiły one 85%, a w 2012 roku prawie 82% dóbr eksportowanych przez Polskę (dane zamieszczono w tabeli 2).

Tabela 2. Struktura eksportu Polski według SITC w latach 2005-2012 (w %)

Sekcje*	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9
SITC 0	8,8	8,4	8,4	8,5	6,9	9,2	9,3	10,5
SITC 1	0,6	0,7	0,8	0,9	0,6	1,3	1,3	1,3
SITC 2	2,3	2,3	2,3	2,2	2,7	2,3	2,4	2,4

cd. tabeli 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
SITC 3	5,3	4,5	3,8	4,2	9,4	4,1	4,9	4,9
SITC 4	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
SITC 5	6,8	7,2	7,3	7,9	14,0	8,6	8,9	9,1
SITC 6	22,6	23,1	23,2	21,7	17,4	20,3	21,3	21,1
SITC 7	39,1	40,3	40,9	41,4	35,6	41,1	38,9	37,4
SITC 8	14,5	13,4	13,0	12,8	10,7	12,8	12,8	12,7
SITC 9	0,0	0,1	0,1	0,1	2,4	0,1	0,2	0,4

* Krótki opis towarów klasyfikowanych w poszczególnych sekcjach zamieszczono na końcu artykułu w załączniku 1. Niedokładności wynikają z przyjętych zaokrągleń.

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego [2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013].

Struktura towarowa importu naszego kraju (tabela 3) niewiele się różni od struktury eksportu. Najważniejszą grupą towarową są w nim maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy (SITC 7). Jest to około 1/3 wszystkich dóbr przywożonych do Polski z zagranicy. Poza tymi produktami importujemy głównie: towary klasyfikowane według surowca (SITC 6), chemikalia (SITC 5), paliwa (SITC 3) oraz żywność i zwierzęta żywe (SITC 0).

Tabela 3. Struktura importu Polski według SITC w latach 2005-2012 (w %)

Sekcje	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
SITC 0	5,3	5,0	5,3	5,7	6,9	6,5	6,5	7,0
SITC 1	0,5	0,5	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
SITC 2	3,0	3,0	3,0	3,1	2,7	3,1	3,5	3,5
SITC 3	11,5	10,4	9,9	11,2	9,4	10,7	12,6	13,2
SITC 4	0,3	0,4	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,5
SITC 5	14,3	13,5	13,0	13,0	14,0	14,3	14,2	13,9
SITC 6	20,7	20,8	21,2	18,7	17,4	17,8	18,2	17,4
SITC 7	35,9	36,0	35,6	35,5	35,6	34,3	31,8	32,1
SITC 8	8,5	8,0	8,6	9,1	10,7	10,3	9,8	9,1
SITC 9	0,1	2,5	2,6	2,8	2,4	2,1	2,5	2,9

Niedokładności wynikają z przyjętych zaokrągleń.

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego [2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013].

W 2005 roku wspomniane wcześniej rodzaje produktów stanowiły łącznie prawie 88% importu Polski ogółem, a w 2012 roku prawie 84%.

2. Dynamika polskiego handlu zagranicznego według klasyfikacji SITC

Wartość polskiego eksportu wzrastała w badanych latach przeciętnie o 10,5% rocznie (tabela 4), a wartość importu o około 9% rocznie (tabela 5). W poszczególnych grupach dóbr sytuacja kształtowała się jednak różnie.

Najwyższym przeciętnym rocznym tempem wzrostu charakteryzował się eksport napojów i tytoniu (SITC 1), a także eksport olejów i tłuszczów (SITC 4). Ponieważ jednak obie te grupy to zaledwie około 1% całego naszego eksportu, wzrost wartości wywozu tych produktów nie ma dużego wpływu na dynamikę eksportu Polski ogółem. Tempo wzrostu wartości najważniejszych dla polskiego eksportu dóbr, tj. maszyn, urządzeń, sprzętu transportowego, towarów klasyfikowanych według surowca i innych dóbr przemysłowych, utrzymywało się w badanych latach na przeciętnym poziomie około 8-10% rocznie.

Tabela 4. Dynamika eksportu w latach 2005-2012 (w PLN; rok poprzedni = 100)

Sekcje	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Średniorocznie
SITC 0	120,5	114,5	112,1	106,2	118,3	109,4	117,2	121,5	114,8
SITC 1	141,2	139,7	129,0	115,4	164,7	103,5	110,5	114,8	126,0
SITC 2	92,2	120,9	114,1	100,3	88,8	140,1	118,0	108,2	109,2
SITC 3	102,6	101,3	95,1	116,5	75,4	152,6	137,3	109,3	109,0
SITC 4	230,0	150,0	124,1	112,2	102,2	109,9	115,4	124,0	129,1
SITC 5	112,0	125,3	115,5	112,1	104,2	124,1	121,3	109,9	115,3
SITC 6	102,5	121,7	113,1	98,3	93,6	118,2	122,0	107,2	109,1
SITC 7	106,9	122,7	114,2	106,3	108,9	108,1	109,9	103,9	110,0
SITC 8	102,0	109,8	109,4	103,5	107,5	110,4	115,5	107,0	108,1
SITC 9	160,5	197,4	90,1	161,7	96,0	117,3	297,4	278,1	160,0
Ogółem	106,1	119,0	112,4	104,9	104,5	113,7	116,1	108,0	110,5

Ze względu na zmiany wprowadzone w klasyfikacji na 2005 rok, do wyliczenia wskaźników dynamiki 2004 rok został przyjęty w warunkach porównywalnych.

Źródło: *Handel zagraniczny styczeń-grudzień* [2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013].

W przypadku importu różnice w dynamice zmian wartości dla poszczególnych grup towarowych są mniejsze niż w odniesieniu do eksportu. W analizowanych latach (2005-2012) zawierały się w granicach średnio 6,5-14% rocznie. Stosunkowo najszybciej wzrastała wartość importu żywności (SITC 0), napojów i tytoniu (SITC 1) oraz paliw (SITC 3). Było to przeciętnie około 14% rocznie. Najwolniej rosła wartość importowanych przez Polskę maszyn, urządzeń, sprzę-

tu transportowego i towarów klasyfikowanych ze względu na surowiec (SITC 6 i SITC 7) – średnio 6,5% rocznie. Warto przy tym przypomnieć, że są to produkty, które stanowią największą część przywożonych do Polski dóbr i z tego względu one głównie decydują o dynamice naszego importu ogółem.

Tabela 5. Dynamika importu w latach 2005-2012 (w PLN; rok poprzedni = 100)

Sekcje	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Średniorocznie
SITC 0	111,6	113,5	122,7	116,7	113,3	109,4	116,1	111,1	114,2
SITC 1	123,6	117,4	130,2	99,9	112,1	113,8	109,4	109,3	114,1
SITC 2	90,1	121,0	113,9	111,2	83,0	129,8	132,3	103,6	109,3
SITC 3	126,3	108,9	110,3	123,3	77,7	132,8	136,8	108,8	114,1
SITC 4	88,6	126,6	98,5	134,9	84,1	110,8	159,2	106,5	111,3
SITC 5	101,4	113,5	111,8	109,1	100,3	117,6	115,4	102,1	108,7
SITC 6	100,5	120,7	118,0	96,0	86,8	118,3	118,5	99,3	106,5
SITC 7	93,5	120,3	114,8	108,4	93,4	111,6	107,7	105,2	106,5
SITC 8	103,8	112,8	125,1	115,7	108,7	111,4	111,2	96,1	110,3
SITC 9	216,0	6322,5	120,0	118,8	79,8	103,1	134,8	120,8	200,5
Ogółem	100,8	120,1	115,9	108,8	93,2	115,7	116,3	104,0	109,0

Ze względu na zmiany wprowadzone w klasyfikacji na 2005 rok, do wyliczenia wskaźników dynamiki 2004 rok został przyjęty w warunkach porównywalnych.

Źródło: *Handel zagraniczny styczeń-grudzień* [2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013].

3. Zmiany cen transakcyjnych w polskim eksporcie

Dane dotyczące zmian cen transakcyjnych w polskim handlu zagranicznym przytoczone w artykule pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego. Wyniki podawane przez inne instytucje posługujące się innymi danymi źródłowymi oraz inną metodologią różnią się od zamieszczonych w niniejszej pracy. Dla przykładu Instytut Badań Rynku, Koniunktur i Konsumpcji posługuje się kategorią dolarowych cen kalkulacyjnych i w wielu przypadkach wskazują one odmienne tendencje zmian cen w polskim handlu zagranicznym niż te, które podaje GUS [por.: *Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2009-2012*, 2011, s. 157-164; *Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2008-2011*, 2010, s. 146-154; *Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2004-2007*, 2006, s. 84-88; *Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2005-2008*, 2007, s. 77-81; *Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2006-2009*, 2008, s. 108-115; *Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2007-2010*, 2009, s. 137-146;

Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2010-2013, 2012, s. 172-177;
Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2011-2014, 2013, s. 179-183].

Tabela 6. Dynamika cen transakcyjnych w eksporcie
w latach 2005-2012 (rok poprzedni = 100)

Sekcje	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Średniorocznie
SITC 0	98,5	102,3	109,0	95,9	110,3	97,6	112,3	104,0	103,6
SITC 1	99,0	105,3	102,2	104,4	142,5	99,1	103,3	107,8	107,2
SITC 2	96,7	115,4	108,1	102,6	96,2	113,1	116,2	103,0	106,1
SITC 3	98,9	97,1	102,1	136,7	87,0	123,3	123,4	100,7	107,5
SITC 4	83,3	106,2	100,4	135,9	92,0	94,8	141,2	109,2	106,2
SITC 5	96,5	106,8	104,3	102,9	106,3	109,1	109,3	102,7	104,7
SITC 6	97,2	109,4	107,2	98,1	109,9	103,7	112,8	102,7	105,0
SITC 7	94,8	99,2	99,4	95,0	118,7	97,8	101,9	105,6	101,3
SITC 8	94,2	99,5	100,7	97,3	118,5	95,5	105,1	106,8	101,9
SITC 9	95,9	102,5	102,7	98,2	113,3	100,4	107,4	104,4	103,0
Ogółem	95,9	102,5	102,7	98,2	113,5	100,4	107,4	104,4	103,0

Ze względu na zmiany wprowadzone w klasyfikacji na 2005 rok, do wyliczenia wskaźników dynamiki 2004 rok został przyjęty w warunkach porównywalnych.

Źródło: *Handel zagraniczny styczeń-grudzień* [2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013].

W tabeli 6 zostały zamieszczone dane dotyczące zmian cen transakcyjnych w polskim eksporcie, dodatkowo w tabeli 7 zaprezentowano wskaźniki dynamiki tych cen skorygowane o dynamikę kursu złotego w stosunku do dolara amerykańskiego.

Ceny uzyskiwane przez polskich eksporterów rosły w badanych latach przeciętnie o około 3% rocznie. Jednak w odniesieniu do najważniejszych rodzajów eksportowanych przez Polskę produktów to średnie tempo wzrostu cen było najniższe. Eksportowe ceny transakcyjne maszyn, urządzeń i sprzętu transportowego rosły o około 1-2% rocznie. Najszybciej z kolei rosły ceny napojów i tytoniu (średnio 7,2% rocznie), paliw (7,5% rocznie), surowców (6,1% rocznie), olejów (6,2% rocznie) oraz towarów klasyfikowanych według surowca (5% rocznie).

Tabela 7. Dynamika realnych cen transakcyjnych w eksporcie
w latach 2005-2012 (rok poprzedni = 100)

Sekcje	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Średniorocznie
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
SITC 0	111,3	106,7	122,2	110,1	85,3	100,9	114,3	94,6	105,1
SITC 1	111,8	109,8	114,6	119,9	110,2	102,4	105,1	98,1	108,8
SITC 2	109,2	120,3	121,2	117,8	74,4	116,9	118,2	93,7	107,7

cd. tabeli 7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
SITC 3	111,7	101,2	114,5	157,0	67,3	127,4	125,6	91,6	109,1
SITC 4	94,1	110,7	112,6	156,1	71,1	98,0	143,7	99,4	107,8
SITC 5	109,0	111,4	117,0	118,2	82,2	112,7	111,2	93,4	106,2
SITC 6	109,8	114,1	120,2	112,7	85,0	107,2	114,8	93,4	106,5
SITC 7	107,1	103,4	111,5	109,1	91,8	101,1	103,7	96,1	102,8
SITC 8	106,4	103,7	112,9	111,7	91,6	98,7	107,0	97,2	103,4
SITC 9	108,3	106,9	115,2	112,8	87,6	103,8	109,3	95,0	104,5
Ogółem	108,3	106,9	115,2	112,8	87,7	103,8	109,3	95,0	104,5

Realne ceny w eksporcie to ceny transakcyjne skorygowane o zmiany kursu walutowego PLN/USD.

Źródło: *Handel zagraniczny styczeń-grudzień* [2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013]; *Biuletyn Statystyczny* [2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014], obliczenia własne.

Warto przy tej okazji zwrócić uwagę na zmiany realnych cen eksportowych. Dane zamieszczone w tabeli 7 wskazują, że transakcyjne ceny eksportowe skorygowane o zmiany kursu złotego w stosunku do dolara amerykańskiego rosły przeciętnie szybciej niż ceny wyrażone w krajowej walucie. Było to średnio 4,5% rocznie. Jest to oczywiście efekt korzystnych zmian kursu naszej waluty wobec dolara.

W odniesieniu do głównych grup towarowych sprzedawanych przez Polskę za granicę dynamika wzrostu realnych cen transakcyjnych kształtowała się różnie. Realne ceny eksportowe maszyn, urządzeń, sprzętu transportowego i towarów klasyfikowanych w sekcji 8 SITC rosły średnio o około 3% rocznie, ceny żywności o 5% rocznie, a ceny produktów klasyfikowanych według surowca (SITC 6) o 6,5% rocznie.

4. Zmiany cen transakcyjnych w polskim imporcie

Wyniki obliczeń pokazujących dynamikę cen transakcyjnych w polskim imporcie zebrano w tabeli 8, a dynamikę realnych cen importowych zamieszczono w tabeli 9.

W latach 2005-2012 dynamika cen transakcyjnych płaconych przez polskich importerów była bardzo zbliżona do dynamiki cen eksportowych. Średnio rosły one w badanym czasie o 3,1%. Jak wspomniano wcześniej, największą część polskiego importu stanowią maszyny, urządzenia, sprzęt transportowy, towary klasyfikowane w sekcji 6 SITC (towary klasyfikowane według surowca), chemikalia, paliwa i żywność.

Ceny transakcyjne importowanych do Polski maszyn, urządzeń i sprzętu transportowego rosły w najwolniejszym tempie (średnio o 0,8% rocznie). Podobnie niskie tempo wzrostu charakteryzowało wzrost cen przywożonych z zagranicy towarów klasyfikowanych według surowca i chemikaliów (średnio 1,7% rocznie). Ceny importowanej żywności rosły natomiast średnio o około 3% rocznie.

Najwyższe było tempo wzrostu cen paliw (przeciętnie o 13% rocznie). Warto także zwrócić uwagę, że dynamika zmian cen tych produktów wykazywała największe różnice pomiędzy poszczególnymi analizowanymi latami.

Tabela 8. Dynamika cen transakcyjnych w imporcie
w latach 2005-2012 (rok poprzedni = 100)

Sekcje	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Średniorocznie
SITC 0	92,5	100,3	102,1	104,4	113,2	98,6	107,9	107,3	103,1
SITC 1	93,5	99,8	103,4	93,8	132,8	97,5	103,2	103,2	102,8
SITC 2	97,0	102,3	107,0	105,2	97,9	113,8	119,7	100,2	105,1
SITC 3	123,2	116,5	99,2	123,1	80,3	126,4	133,8	111,0	112,9
SITC 4	83,4	99,7	113,8	124,2	102,4	102,1	123,4	101,4	105,5
SITC 5	91,9	100,8	99,8	100,4	106,5	101,8	111,2	102,1	101,7
SITC 6	92,3	102,4	102,8	95,1	110,5	99,9	109,6	102,0	101,7
SITC 7	94,1	101,0	98,5	94,6	116,8	96,5	100,9	105,7	100,8
SITC 8	92,6	97,1	105,8	98,4	117,5	98,6	106,5	107,6	102,8
SITC 9	95,9	x	x	x	x	x	x	x	x
Ogółem	92,5	100,3	102,1	104,4	113,2	98,6	107,9	107,3	103,1

Źródło: *Handel zagraniczny styczeń-grudzień* [2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013].

W wymiarze realnym ceny dóbr importowanych przez Polskę rosły w badanych latach przeciętnie o około 4,6% rocznie. Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy drożały o około 2,2% rocznie, chemikalia i produkty z sekcji 6 SITC o około 3% rocznie, a żywność o 4,6% rocznie. Najsilniejszy był wzrost realnych cen transakcyjnych kupowanych za granicą paliw. Przeciętnie rosły one o 14,5% rocznie.

Tabela 9. Dynamika realnych cen transakcyjnych w imporcie
w latach 2005-2012 (rok poprzedni = 100)

Sekcje	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Średniorocznie
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
SITC 0	104,5	104,6	114,5	119,9	87,5	101,9	109,8	97,6	104,6
SITC 1	105,6	104,1	115,9	107,7	102,7	100,8	105,0	93,9	104,3
SITC 2	109,6	106,7	120,0	120,8	75,7	117,6	121,8	91,2	106,7
SITC 3	139,2	121,5	111,2	141,4	62,1	130,6	136,2	101,0	114,5

cd. tabeli 9

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
SITC 4	94,2	104,0	127,6	142,6	79,2	105,5	125,6	92,3	107,1
SITC 5	103,8	105,1	111,9	115,3	82,3	105,2	113,2	92,9	103,2
SITC 6	104,3	106,8	115,3	109,2	85,4	103,2	111,5	92,8	103,1
SITC 7	106,3	105,3	110,5	108,6	90,3	99,7	102,7	96,2	102,2
SITC 8	104,6	101,2	118,6	113,0	90,8	101,9	108,4	97,9	104,2
SITC 9	108,3	x	x	x	x	x	x	x	x
Ogółem	108,2	107,2	112,9	115,2	84,0	105,2	111,4	96,1	104,6

Realne ceny w imporcie to ceny transakcyjne skorygowane o zmiany kursu walutowego PLN/USD.

Źródło: *Handel zagraniczny styczeń-grudzień* [2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013]; *Biuletyn Statystyczny* [2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014].

5. Kształtowanie się terms of trade

Terms of trade to miara pokazująca relacje zmian cen dóbr eksportowanych przez dany kraj do zmian cen dóbr importowanych przez ten kraj. Są to tzw. cenowe terms of trade¹. Wynik powyżej 100 wskazuje ich poprawę, a wynik poniżej 100 wskazuje pogorszenie. Odpowiednie wyniki dla Polski dla lat 2005-2012 zamieszczono w tabeli 10.

Tabela 10. Cenowe terms of trade w latach 2005-2012 (rok poprzedni = 100)

Sekcje	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
SITC 0	106,5	102,0	106,8	91,9	97,4	99,0	104,1	96,9
SITC 1	105,9	105,5	98,8	111,3	107,3	101,6	100,1	104,5
SITC 2	99,7	112,8	101,0	97,5	98,3	99,4	97,1	102,8
SITC 3	80,3	83,3	102,9	111,0	108,3	97,5	92,2	90,7
SITC 4	99,9	106,5	88,2	109,4	89,8	92,9	114,4	107,7
SITC 5	105,0	106,0	104,5	102,5	99,8	107,2	98,3	100,6
SITC 6	105,3	106,8	104,3	103,2	99,5	103,8	102,9	100,7
SITC 7	100,7	98,2	100,9	100,4	101,6	101,3	101,0	99,9
SITC 8	101,7	102,5	95,2	98,9	100,9	96,9	98,7	99,3
SITC 9	100,0	x	x	x	x	x	x	x
Ogółem	100,1	99,7	102,0	97,9	104,4	98,6	98,1	98,9

Źródło: *Handel zagraniczny styczeń-grudzień* [2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013].

¹ Cenowe terms of trade nie odzwierciedlają jednak bezwzględnego ruchu cen oraz relacji zmian kosztów wytwarzania podobnych dóbr w kraju i za granicą. Dlatego oprócz cenowych terms of trade wyróżnia się również wolumenowe terms of trade (uwzględniają zmiany ilości eksportowanych oraz importowanych dóbr) oraz czynnikowe terms of trade (uwzględniają także relacje zmian kosztów wytwarzania) [Budnikowski, Kawecka-Wyrzykowska (red.), 2006; Świerkocki, 2004; Bożyk, 1968].

Analiza tych danych pozwala zauważyć, że w badanych latach relacje zmian cen dóbr eksportowanych do zmian cen importowanych przez Polskę były generalnie niekorzystne. Z wyjątkiem 2005, 2007 i 2009 roku wyniki kształtowały się poniżej 100, sugerując, że ceny dóbr eksportowanych przez Polskę rosły wolniej niż ceny dóbr importowanych przez nasz kraj. Szczególnie jest to widoczne w przypadku paliw, które, jak wspomniano już wcześniej, są jednymi z głównych przedmiotów naszego handlu zagranicznego, zwłaszcza importu. Najlepsza sytuacja dotyczy obrotów napojami i tytoniem (SITC 1), ponieważ cenowe terms of trade kształtowały się w badanym czasie zazwyczaj powyżej 100. Z kolei relacje zmian cen eksportowanych do zmian cen importowanych przez Polskę towarów w odniesieniu do maszyn, urządzeń i sprzętu transportowego (największej grupy w polskim handlu zagranicznym) były zbliżone do 100, co wskazuje, że ceny w polskim eksporcie rosły w podobnym tempie, co ceny w imporcie.

Podsumowanie

Zebrane i zaprezentowane wyżej dane pozwalają wywnioskować, że w latach 2005-2012 nastąpił bardzo wyraźny wzrost wartości polskiej wymiany handlowej z zagranicą. Wartość eksportu rosła przeciętnie o 10,5%, a wartość importu o 9%. W strukturze tej wymiany dominują maszyny, urządzenia, sprzęt transportowy, towary klasyfikowane według surowca (papier, tkaniny, wapno, cement, ceramika, wyroby ze skóry, korka, drewna, szkła, żeliwa, stali i metali nieszlachetnych) oraz żywność. W strukturze eksportu ważne miejsce zajmują także różne wyroby przemysłowe (przede wszystkim meble), natomiast w strukturze importu dodatkowo: chemikalia i paliwa.

Na podstawie danych dotyczących zmian cen transakcyjnych w naszym handlu zagranicznym można wywnioskować, że ceny w polskim eksporcie wyrażone w krajowej walucie rosły przeciętnie o 3% (w realnym wymiarze było to około 4,5% rocznie), a ceny w imporcie wzrastały średnio o 3,1% (w realnym wymiarze 4,6% rocznie). Porównując to ze wspomnianą przeciętną dynamiką wartości sprzedawanych poza kraj produktów (10,5% rocznie) oraz przywożonych z zagranicy dóbr (9% rocznie), wydaje się, że jest on w większym stopniu związany ze zwiększeniem fizycznych rozmiarów (wolumenu) polskiego eksportu i importu niż ze zmianami cen.

Wskaźniki terms of trade pokazują, że ceny w polskim eksporcie rosły generalnie wolniej niż ceny dóbr importowanych do naszego kraju. Szczególnie niekorzystnie kształtowały się one w odniesieniu do paliw, a najbardziej ko-

rzystnie w przypadku napojów i tytoniu. Dla maszyn i urządzeń oraz sprzętu transportowego, które stanowią ponad 30% eksportu oraz importu Polski, wskaźnik cenowych terms of trade jest zbliżony do 100, co oznacza, że ich ceny w eksporcie rosną w zbliżonym tempie do cen w imporcie.

Załącznik 1. Opis sekcji SITC

Sekcje SITC	Opis
SITC 0	Zywność i zwierzęta żywe
SITC 1	Napoje i tytoń
SITC 2	Surowce niejadalne z wyjątkiem paliw
SITC 3	Paliwa mineralne, smary, materiały pochodne
SITC 4	Oleje, tłuszcze, woski zwierzęce i roślinne
SITC 5	Chemikalia i produkty pokrewne
SITC 6	Towary sklasyfikowane głównie według surowca, tj.: papier, tkaniny, wapno, cement, ceramika, wyroby ze skóry, korka, drewna, szkła, żeliwa, stali i metali nieszlachetnych
SITC 7	Maszyny, urządzenia, sprzęt transportowy
SITC 8	Różne wyroby przemysłowe: wyposażenie sanitarne, hydrauliczne, grzewcze, budynki prefabrykowane, sprzęt oświetleniowy, meble, walizki, kufry, odzież, obuwie, przyrządy i aparatura optyczna, pomiarowa, wyroby fotograficzne, optyczne, zegary, broń i amunicja, artykuły z tworzyw sztucznych, wózki, zabawki, materiały biurowe, dzieła sztuki, biżuteria, instrumenty muzyczne
SITC 9	Towary niesklasyfikowane gdzie indziej

Źródło: *Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego* [2013].

Literatura

Biuletyn Statystyczny (2003), nr 12.

Biuletyn Statystyczny (2004), nr 12.

Biuletyn Statystyczny (2005), nr 12.

Biuletyn Statystyczny (2006), nr 12.

Biuletyn Statystyczny (2007), nr 12.

Biuletyn Statystyczny (2008), nr 12.

Biuletyn Statystyczny (2009), nr 12.

Biuletyn Statystyczny (2010), nr 12.

Biuletyn Statystyczny (2011), nr 12.

Biuletyn Statystyczny (2012), nr 12.

Biuletyn Statystyczny (2013), nr 12.

Biuletyn Statystyczny (2014), nr 1.

Bożyk P. (1968), *Wymiana zagraniczna a dochód narodowy*, PWE, Warszawa.

- Budnikowski A., Kawecka-Wyrzykowska (red.) (2006), *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa.
- Handel zagraniczny styczeń-grudzień 2005* (2006), GUS, Warszawa.
- Handel zagraniczny styczeń-grudzień 2006* (2007), GUS, Warszawa.
- Handel zagraniczny styczeń-grudzień 2007* (2008), GUS, Warszawa.
- Handel zagraniczny styczeń-grudzień 2008* (2009), GUS, Warszawa.
- Handel zagraniczny styczeń-grudzień 2009* (2010), GUS, Warszawa.
- Handel zagraniczny styczeń-grudzień 2010* (2011), GUS, Warszawa.
- Handel zagraniczny styczeń-grudzień 2011* (2012), GUS, Warszawa.
- Handel zagraniczny styczeń-grudzień 2012* (2013), GUS, Warszawa.
- Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2004-2007* (luty 2006), IKCHZ, Warszawa.
- Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2005-2008* (luty 2007), IBRKK, Warszawa.
- Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2006-2009* (2008), IBRKK, Warszawa.
- Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2007-2010* (2009), IBRKK, Warszawa.
- Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2008-2011* (2010), IBRKK, Warszawa.
- Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2009-2012* (2011), IBRKK, Warszawa.
- Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2010-2013* (2012), IBRKK, Warszawa.
- Koniunktura gospodarcza świata i Polski w latach 2011-2014* (2013), IBRKK, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2006* (2006), GUS, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2007* (2007), GUS, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2008* (2008), GUS, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2009* (2009), GUS, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2010* (2010), GUS, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2011* (2011), GUS, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2012* (2012), GUS, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2013* (2013), GUS, Warszawa.
- Świerkocki J. (2004), *Zarys międzynarodowych stosunków gospodarczych*, PWE, Warszawa.

**THE CHANGES OF THE PRICES IN POLISH
FOREIGN TRADE IN YEARS 2005-2012**

Summary: The main purpose of this paper is the presentation of the changes of the prices in Polish turnovers in years 2005-2012. The data shows the dynamic growth in the value of Polish foreign trade. The average growth of the value in exportation was 10,5% per year, in importation: 9% per year. This growth was rather the effect of the increasing volume but growing prices because the other data presented in this paper indicate that the average growth of the prices in Polish exportation was 3% per year, in importation: 3,1% per year. Terms of trade shows generally the unfavorable trends. The prices in exportation were growing slower than in importation.

Keywords: Poland's foreign trade.